

**Должикова І.С., здобувачка вищої освіти ступеня доктора філософії*
Державний біотехнологічний університет, Україна**

**Чинники формування організаційно-економічного механізму
ефективності використання земельних ресурсів сільськогосподарських
підприємств**

Підвищення ефективності використання земельних ресурсів є однією з ключових проблем у сільському господарстві, яка вимагає уваги не тільки на рівні держави, але й господарських суб'єктів, зокрема фермерських господарств та агроформувань [1]. До основних чинників, на які необхідно звертати увагу під час формування організаційно-економічного механізму ефективності використання земельних ресурсів відносяться наступні:

Оптимізація використання землі. Необхідно розробляти стратегії, спрямовані на максимальне використання плодородної землі та уникнення її деградації через раціональне використання, впровадження ефективних методів обробітку та застосування добрив.

Технологічний прогрес. Застосування сучасних сільськогосподарських технологій, таких як сільськогосподарська автоматизація, розумні системи зрошення, точне землеробство тощо, дозволяє підвищити врожайність та ефективність використання земель.

Стійке землекористування. Важливо розвивати практики стійкого землекористування, які дозволяють підтримувати родючість ґрунтів та зменшувати негативний вплив сільськогосподарської діяльності на навколишнє середовище.

Земельне законодавство. Земельну реформу та організацію земельних правовідносин необхідно розглядати як елемент цілісної державної політики розвитку сільського господарства та невід'ємно від забезпечення пріоритетів розвитку села [2]. Важливо розробляти ефективне земельне законодавство, яке б сприяло забезпеченню прав власності на землю, регулюванню її використання та захисту від недбалого відношення до неї.

Навчання та консультації. Необхідно забезпечити доступ до навчання та консультацій для сільських господарів щодо оптимального використання земельних ресурсів та впровадження сучасних технологій.

Підвищення ефективності використання земельних ресурсів вимагає комплексного підходу, включаючи як стратегічні державні заходи, так і практичні ініціативи на рівні господарств.

Економічний механізм в агропромисловому виробництві визначається системою взаємозв'язків між різними суб'єктами (фермерами, підприємствами, державними органами тощо), стимулами, інтересами та регулятивними механізмами, які спрямовані на досягнення ефективності та оптимізацію виробництва в умовах ринкової конкуренції.

* Науковий керівник – Л.О. Ломовських, доктор екон. наук, професор.

Організаційно-економічний механізм, з свого боку, включає в себе всі інструменти, методи та процедури, за допомогою яких здійснюється управління агропромисловими підприємствами та галузями. Він базується на взаємодії різних елементів, таких як організаційна структура, фінансові інструменти, кадровий потенціал, технологічні рішення тощо [3-5].

У агропромисловому виробництві цей механізм допомагає забезпечити реалізацію стратегічних цілей та завдань галузі, забезпечити ефективне використання ресурсів, оптимізувати виробничі процеси та впроваджувати інноваційні технології. А також сприяє стабільності і розвитку агропромислового сектору, досягненню конкурентоспроможності на ринках. На сьогоднішній день є ряд причин, які обумовлюють зростання аграрного сектору регіонів розвитку підприємництва [6].

Організаційно-економічний механізм використання земельних ресурсів фермерських господарств є важливою складовою системи управління сільськогосподарською діяльністю. Цей механізм визначається такими факторами, як організаційна структура господарства, стратегія управління земельними ресурсами, ефективність використання технічних і технологічних засобів, а також регулятивне середовище, в якому функціонує господарство.

Ефективне використання земельних ресурсів передбачає оптимальне розподілення земельних площ, врахування агрокліматичних умов та особливостей ґрунтів, а також застосування сучасних агротехнічних методів. Організаційно-економічний механізм також включає в себе встановлення правових, фінансових та економічних стимулів для забезпечення збалансованого та ефективного використання земель.

Для досягнення успішних результатів використання земельних ресурсів важливо, щоб цей механізм був гнучким, адаптивним до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі, а також спрямованим на досягнення стратегічних цілей розвитку сільського господарства.

Так, чистий дохід і прибуток на одиницю площі (наприклад, на 100 гектарів або на один гектар) є одними з ключових показників, що використовуються для оцінки економічної ефективності використання земельних ресурсів у сільському господарстві. Ці показники дозволяють оцінити ефективність використання земельних ресурсів у сільському господарстві та порівняти їхні результати між різними господарствами, районами, областями або країнами. Вони допомагають визначити, наскільки ефективно використовуються земельні ресурси для отримання прибутку та забезпечення стабільності сільськогосподарського виробництва.

Серед внутрішніх чинників позитивний вплив на ефективність виробництва в Україні здійснили: підвищення урожайності всіх сільськогосподарських культур, збільшення за останні роки обсягів продажу продукції, зменшення собівартості одиниці продукції та низка інших; а зовнішніх – сприятливі природно-кліматичні умови, державна підтримка та сприяння виробникам.

Так, інтенсифікація виробництва, яка передбачає збільшення рівня виробничих витрат на одиницю площі сільськогосподарських угідь, може

сприяти поліпшенню економічної ефективності підприємства. Деякі переваги інтенсифікації виробництва включають:

1. Зміцнення матеріально-технічної бази. Інтенсивне використання ресурсів сприяє модернізації техніки, покращенню інфраструктури та розвитку сучасних методів управління.

2. Розвиток інноваційних технологій. Потреба в ефективному використанні ресурсів стимулює впровадження нових технологій, що може призвести до підвищення продуктивності та економії ресурсів.

3. Поліпшення фінансових результатів. Хоча інтенсифікація може призвести до збільшення виробничих витрат, вона також може забезпечити збільшення виробництва та прибутковості, що в кінцевому підсумку позитивно впливає на фінансові результати підприємства.

Проте слід також враховувати, що інтенсифікація виробництва може мати певні негативні наслідки, такі як збільшення впливу на екологію або підвищення ризику залежності від використання хімічних добрив та пестицидів. Тому важливо збалансувати переваги та ризики інтенсифікації виробництва для досягнення найбільш оптимального результату.

Так, вплив факторів внутрішнього і зовнішнього середовища на економічну ефективність аграрних підприємств дійсно великий. Успіх аграрного підприємства в значній мірі залежить від того, як воно враховує та використовує ці фактори, а також від його здатності адаптуватися до змін в економічному та соціальному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Рябуха, І. С. Трансформування земельних відносин в Україні та концептуальна модель їхнього розвитку. Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки 8 (2013): 255-259. 2. Пилипенко Л. М., Іличок Б. І. Формування концепції земельної реформи в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 1. – URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1937> (дата звернення: 10.03.2024). DOI: 10.32702/2307-2156-2021.1.4/ 3. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання. Економіка АПК. 2007, С.23-25. 4. Пархомець М.К., Уніят Л.М. Економічна ефективність використання земельних угідь у конкурентному середовищі. Український журнал прикладної економіки. 2016. Том 1. № 1. С. 153-162. 5. Lomovskykh, L., Ponomarova, M., Chip, L., Krivosheya, E. and Lisova, O. (2021), Management and organizational and economic conditions of strengthening the marketing activity of the enterprise and maintaining efficient agrobusiness. Financial and credit activity: problems of theory and practice, vol. 2, is. 37, pp. 263– 270. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i37.230255>. 6. Пономарьова М.С., Аксьонова О.В. Умови регулювання вертикально інтегрованих підприємницьких структур агробізнесу: макро-, мезо-, мікро- рівні. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2019. №3. С. 391-401. 7. Пономарьова М. С., Кривошея Є. В. Сутність змін у природі та у відкритих соціально-економічних системах їх взаємозв'язок : Матеріали наук.-практ. конф. Нац. гвардії України (м. Харків, 29 листоп. 2017 р.) Харків,, 2017. С. 147 – 149.